

Zadeva C-646/20

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

1. december 2020

Predložitveno sodišče:

Bundesgerichtshof (Nemčija)

Datum predložitvene odločbe:

28. oktober 2020

Vlagateljica revizije zoper sklep:

Senatsverwaltung für Inneres und Sport, Landesamtsaufsicht

Nasprotna stranka v postopku z revizijo zoper sklep:

TB

Predmet postopka v glavni stvari

Uredba št. 2201/2003 (Uredba Bruselj IIa) – Pojem „sodna odločba“ – Zasebna razveza zakonske zveze – Priznanje v drugi državi članici

Predmet in pravna podlaga predloga

Razlaga prava Unije, člen 267 PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali gre pri razvezi zakonske zveze na podlagi člena 12 italijanske uredbe-zakona (Decreto Legge) št. 132 z dne 12. septembra 2014 (DL št. 132/2014) za odločbo o razvezi v smislu Uredbe Bruselj IIa?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen: Ali je treba razvezo zakonske zveze na podlagi člena 12 italijanske uredbe-zakona (Decreto Legge) št. 132 z dne

12. septembra 2014 (DL št. 132/2014) obravnavati v skladu z ureditvijo iz člena 46 Uredbe Bruselj IIa o javnih listinah in dogovorih?

Navedene določbe prava Unije

Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 243, v nadaljevanju: Uredba Bruselj IIa), zlasti člen 1(1)(a), člen 2, točka 4, člen 21(1) in člen 46

Navedene nacionalne določbe

Personenstandsgesetz (zakon o osebnih stanjih, v nadaljevanju: PStG), zlasti člen 16(1), prvi stavek, točka 3

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (zakon o postopku v družinskih in nepravdnih zadevah, v nadaljevanju: FamFG), zlasti člen 97(1), drugi stavek, in člen 107(1), prvi stavek

Italijanski Decreto legge št. 132 z dne 12. septembra 2014, preoblikovan v zakon št. 162 z dne 10. novembra 2014, zlasti člen 12

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 TB ima nemško in italijansko državljanstvo, njen mož pa je samo italijanski državljan. 20. septembra 2013 sta v Berlinu (Nemčija) sklenila zakonsko zvezo, kar je bilo vpisano v register zakonskih zvez.
- 2 30. marca 2017 sta se zglasila na matičnem uradu (Ufficio di Stato Civile) v Parmi (Italija) in izjavila, da nimata mladoletnih otrok ali polnoletnih otrok, ki potrebujejo nego, so težki invalidi ali niso ekonomsko neodvisni, da ne bosta sklenila medsebojnih dogovorov o prenosu premoženja in da želita sporazumno razvezo. 11. maja 2017 sta na matičnem uradu osebno potrdila to izjavo. 15. februarja 2018 sta se ponovno zglasila na matičnem uradu, se sklicevala na svoji izjavi z dne 30. marca 2017 in izjavila, da želita, da se njuna zakonska zveza razveže, o čemer ne poteka noben postopek. Potem ko sta na matičnem uradu v Parmi 26. aprila 2018 potrdila ti izjavi, je matični urad TB 2. julija 2018 izdal potrdilo na podlagi člena 39 Uredbe št. 2201/2003, v katerem se potrjuje razveza zakonske zveze z učinkom od 15. februarja 2018.
- 3 TB je zaprosila zadevni matični urad v Berlinu za vpis te razveze zakonske zveze v nemški register zakonskih zvez. Vendar matični urad dvomi o tem, ali je najprej potrebno priznanje na podlagi člena 107 FamFG, zato je zadevo predložil v odločanje Amtsgericht (okrajno sodišče, Nemčija). Amtsgericht (okrajno sodišče)

je matičnemu uradu s sklepom z dne 1. julija 2019 naložilo, naj izvensodno zasebno razvezo zakonske zveze z dne 15. februarja 2018 v register zakonskih zvez vpiše šele po priznanju pristojnega organa na podlagi člena 107(1), prvi stavek, FamFG.

- 4 Pritožba, ki jo je TB vložila zoper sklep Amtsgericht (okrajno sodišče) z dne 1. julija 2019, je bila uspešna. Kammergericht (višje deželno sodišče, Nemčija) je spremenilo sklep Amtsgericht (okrajno sodišče) in matičnemu uradu naložilo, naj vpisa v register zakonskih zvez ne pogojuje s tem, da mora pristojni organ predhodno priznati razvezo zakonske zveze, izvedeno v Italiji.
- 5 Pristojni organ, Senatsverwaltung für Inneres und Sport (deželno ministrstvo za notranje zadeve in šport, Nemčija), pod nadzorom katerega so matični uradi, je zoper ta sklep vložil revizijo pri Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), s katero predlaga ponovno vzpostavitev veljavnosti sklepa Amtsgericht (okrajno sodišče).

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 6 Predmet postopka je vprašanje, ali je mogoče v nemški register zakonskih zvez brez dodatnega postopka priznanja vpisati zasebno razvezo zakonske zveze, izvedeno na podlagi soglasnih izjav zakoncev pred matičarjem v Italiji.
- 7 Na podlagi nemškega prava je treba register zakonskih zvez, med drugim ob razvezi zakonske zveze (člen 16(1), prvi stavek, točka 3, PStG), dopolnjevati in popravljati z naknadnimi vpisi in opombami. Podlaga za to je lahko tudi pravnomočna odločba, izdana v tujini. Odločba, s katero se v tujini razveže zakonska zveza, se prizna samo, če je pristojni organ ugotovil, da so izpolnjeni pogoji za priznanje (člen 107 FamFG).
- 8 Vendar postopek priznanja ni potreben, če gre za sodno odločbo v smislu člena 21(1) Uredbe Bruselj IIa (člen 97(1), drugi stavek, FamFG). V tem primeru se ta v Nemčiji prizna, ne da bi bil za to potreben poseben postopek. Za vpis v register zakonskih zvez v tem primeru zadostuje predložitev potrdila na podlagi člena 39 Uredbe Bruselj IIa.
- 9 V skladu z navedbami predložitvenega sodišča je pravna ureditev v Italiji taka: Na podlagi italijanske uredbe-zakona (Decreto Legge) št. 132 z dne 12. septembra 2014 (v nadaljevanju: DL št. 132/2014), preoblikovane v zakon št. 162 z dne 10. novembra 2014, se zakoncema za razvezo zakonske zveze ni več treba obrniti na sodišče, ampak se lahko odločita tudi za obliko razveze zgolj na podlagi dogovora.
- 10 Zakonca lahko pod pogoji, ki jih podrobneje določa zakon, razvezo zakonske zveze skleneta v navzočnosti svojih odvetnikov (člen 6 DL št. 132/2014) ali pa, če (kot določa člen 12(2) DL št. 132/2014) nimata mladoletnih otrok ali polnoletnih otrok, ki so poslovno nesposobni, težki invalidi ali niso ekonomsko neodvisni, kot

v obravnavanem primeru, v skladu s členom 12(1) DL št. 132/2014, ki je začel veljati 12. decembra 2014, skleneta dogovor o razvezi pred krajevno pristojnim županom kot vrhovnim matičarjem – tudi brez pomoči odvetnikov. Matičar sprejme osebni izjavi zakoncev, ki ne smeta vsebovati dogovorov o prenosu premoženja, in zakonca pozove, naj se ne prej kot 30 dni po podaji izjav zglasita pred njim zaradi potrditve dogovora (člen 12(3) DL št. 132/2014). V obdobju med podajo izjav in potrditvijo lahko matičar preveri resničnost izjav zakoncev (na primer neobstoj otrok, za katere je treba skrbeti), zakonca pa imata možnost razmisliti o svoji odločitvi in jo po potrebi spremeniti. Če svoj dogovor potrdita, ta nadomesti sodno odločbo.

- 11 Postavlja se vprašanje, ali razveza zakonske zveze na podlagi soglasnih izjav zakoncev, izvedena pred matičarjem na podlagi italijanskega prava, spada na področje uporabe Uredbe Bruselj IIa. Če je treba na to vprašanje odgovoriti nikalno, bi bila revizija organa zoper sklep, pod nadzorom katerega so matični uradi, utemeljena, razvezo zakonske zveze v Italiji pa bi bilo mogoče vpisati v nemški register zakonskih zvez le po priznanju pristojnega organa.
- 12 Na to vprašanje se v literaturi odgovarja različno, vendar se predložitveno sodišče nagiba k temu, da je treba nanj odgovoriti nikalno, ker manjka konstitutivno sodelovanje sodišča. Odgovor na to vprašanje je odvisen od tega, kako je treba razlagati pojem „sodna odločba“ iz Uredbe Bruselj IIa.
- 13 V skladu s členom 2, točka 4, Uredbe Bruselj IIa „sodna odločba“ v smislu te uredbe pomeni odločbo o razvezi, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze, kakor tudi sodno odločbo, ki se nanaša na starševsko odgovornost in jo je izdalo sodišče države članice, ne glede na to, kakšno je ime sodne odločbe, vključno s sklepom, odredbo ali odločbo. Za „sodišče“ je treba v skladu s členom 2, točka 1, Uredbe Bruselj IIa šteti vse organe v državi članici, ki so pristojni za odločanje o zadevah s področja uporabe te uredbe. Na podlagi tega je sicer mogoče sklepati, da je iz sodne odločbe mogoče izhajati, če gre za poseg državnega organa. Vendar ni mogoče neovrgljivo sklepati glede tega, kakšen mora biti ta poseg. Besedna zveza „odločba, ki jo je izdalo“ pa namiguje na konstitutivno sodelovanje državnega organa pri razvezi zakonske zveze in ne zgolj na njegovo sodelovanje pri njenem vpisu v register.
- 14 Sodišče je doslej le posredno obravnavalo vprašanje, ali zasebne razveze zakonske zveze spadajo na področje uporabe Uredbe Bruselj IIa (glej sodbo z dne 20. decembra 2017, Sahyouni, C- 372/16, EU:C:2017:988).
- 15 Predmet tega postopka je bilo vprašanje, ali razveza zakonske zveze, ki je posledica enostranske izjave enega od zakoncev pred verskim sodiščem v Siriji, spada na stvarno področje uporabe Uredbe Sveta (EU) št. 1259/2010 z dne 20. decembra 2010 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti (UL 2010, L 343, str. 10, v nadaljevanju: Uredba Rim III). Sodišče je zanikalo, da gre pri taki zasebni razvezi zakonske zveze za „razvezo zakonske zveze“ v smislu

člena 1(1) Uredbe Rim III. Zasebne razveze zakonske zveze naj sicer ne bi bile izrecno izključene s področja uporabe. Vendar naj bi sklicevanja na poseg „sodišča“ in obstoj „postopka“ v Uredbi Rim III kazala na to, da se ta uredba nanaša izključno na razvezo zakonske zveze, ki jo razglasi državno sodišče ali javni organ oziroma telo pod njegovim nadzorom (sodba z dne 20. decembra 2017, Sahyouni, C- 372/16, EU:C:2017:988, točka 39). Stvarni področji uporabe Uredbe Rim III in Uredbe Bruselj IIa naj bi morali biti skladni, tako da naj bi se morali opredelitvi pojma razveze zakonske zveze iz obeh uredb ujemati.

- 16 Cilj Uredbe Rim III naj bi bil okrepljeno sodelovanje med sodelujočimi državami članicami na področju prava, ki se uporablja za razvezo zakonske zveze in prenehanje življenjske skupnosti (sodba z dne 20. decembra 2017, Sahyouni, C- 372/16, EU:C:2017:988, točka 44). Ob njenem sprejetju naj bi v pravnih redih držav članic, ki sodelujejo pri takem okrepljenem sodelovanju, na zadevnem področju le javni organi lahko sprejemali odločbe, ki imajo pravno veljavnost. Treba naj bi bilo torej šteti, da je imel zakonodajalec Unije pred očmi le položaje, v katerih je razvezo razglasilo državno sodišče ali javni organ oziroma telo pod njegovim nadzorom (sodba z dne 20. decembra 2017, Sahyouni, C- 372/16, EU:C:2017:988, točka 45). Čeprav naj bi v zvezi s tem od sprejetja Uredbe Rim III več držav članic uvedlo možnost, da se razveze razglasijo brez posega državnega organa, pa naj bi vključitev zasebne razveze na področje uporabe Uredbe Rim III zahtevala prilagoditve, za katere naj bi bil edini pristojen zakonodajalec Unije. Tako glede na opredelitev pojma „razveza“, ki je v Uredbi Bruselj IIa, iz ciljev, ki se uresničujejo z Uredbo Rim III, izhaja, da ta zajema le razveze, ki jih razglasi državno sodišče ali javni organ oziroma telo pod njegovim nadzorom (sodba z dne 20. decembra 2017, Sahyouni, C- 372/16, EU:C:2017:988, točka 48).
- 17 Čeprav je Sodišče s tem razložilo pojem „razveza zakonske zveze“, ki je v Uredbi Rim III, je mogoče šteti, da gre za „odločbo o razvezi“ v smislu člena 2, točka 4, Uredbe Bruselj IIa, le, če je razvezo razglasilo državno sodišče ali javni organ oziroma telo pod njegovim nadzorom. Vendar iz te sodbe ni razvidno, kakšni morata biti intenzivnost in pravna kakovost tega nadzora.
- 18 Za varstvo „šibkejšega“ zakonca pred škodo v zvezi z razvezo zakonske zveze je mogoče jamčiti samo s konstitutivnim sodelovanjem državnega organa, saj lahko sodišče ali zadevni organ z zavrnitvijo akta sodelovanja državnega organa le v tem primeru preprečita razvezo zakonske zveze. Predložitveno sodišče meni, da za področje uporabe Uredbe Bruselj IIa ne more veljati nič drugega, ker člen 21(1) Uredbe Bruselj IIa temelji na preudarku, da se od odločbe o razvezi, izdane v državi članici, pričakuje prav to jamstvo (glej tudi uvodno izjavo 21 Uredbe Bruselj IIa).
- 19 Ti preudarki so vsekakor argument za to, da je treba razvezo zakonske zveze pred italijanskim matičnim uradom iz člena 12 DL št. 132/2014 opredeliti kot zasebno razvezo zakonske zveze, ki ne spada na področje uporabe Uredbe Bruselj IIa, saj

italijanski matičar očitno nima pristojnosti za preverjanje, ki bi izpolnjevala te zahteve.

- 20 Argument za to presojo je tudi, da zakonodajalec Unije ob sprejetju Uredbe Bruselj IIa ni imel nobenega razloga za to, da bi vanjo vključil pogodbene oblike razveze zakonske zveze, kot so te, predvidene v Italiji, saj te v pravu držav članic takrat niso bile določene. Zato ni mogoče šteti, da je ta možnost razveze zakonske zveze brez konstitutivnega sodelovanja državnega organa, ponujena šele mnogo let po sprejetju Uredbe Bruselj IIa, zajeta s ciljem zakonodajalca glede priznavanja sodnih odločb brez posebnega postopka, ki se uresničuje s členom 21(1) Uredbe Bruselj IIa.
- 21 Poleg tega je zakonodajalec Unije medtem z Uredbo Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (UL 2019, L 178, str. 1; v nadaljevanju: Uredba Bruselj IIB) sprejel izrecno ureditev takih položajev za obdobje od 1. avgusta 2022. V skladu s členom 65(1) Uredbe Bruselj IIB se po tem datumu javne listine in dogovori, med drugim o razvezi, ki imajo v državi članici izvora zavezujoč pravni učinek, v drugih državah članicah priznajo, ne da bi bil za to potreben kakršen koli poseben postopek.
- 22 Kot izhaja iz uvodne izjave 14 Uredbe Bruselj IIB, zakonodajalec Unije obstoj odločbe pogojuje s tem, da jo je po preučitvi vsebine odobrilo sodišče ali drug organ. S prenovitvijo uredbe želi zdaj zajeti tudi postopke, v katerih organi sodelujejo na drug način – na primer samo z vpisom v register. Na podlagi tega je mogoče sklepati, da Uredba Bruselj IIa tudi v skladu s stališčem zakonodajalca Unije ne zajema takih postopkov in se zato ne uporablja za razvezo zakonske zveze pred italijanskim matičnim uradom.
- 23 Predložitveno sodišče v zvezi z drugim vprašanjem meni, da razveze zakonske zveze iz člena 12 DL št. 132/2014 tudi na podlagi člena 46 Uredbe Bruselj IIa ni mogoče priznati. V tej določbi razveza – za razliko od člena 65(1) Uredbe Bruselj IIB – ni omenjena, ampak so omenjene zgolj izvršljive javne listine in dogovori. To pa se, ker v zvezi s tem ne obstajajo izvršljive listine in dogovori, ne more nanašati na razveze zakonske zveze.
- 24 Glede na vse zgoraj navedeno pravilne razlage ni mogoče jasno ugotoviti niti na podlagi Uredbe Bruselj IIa niti na podlagi dosedanje sodne prakse Sodišča, zato sta bili Sodišču v predhodno odločanje predloženi navedeni vprašanji.